

СЕКЦІЯ 4

РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ

БІЛЬСЬКА О. В., д-р екон. наук, проф., проф. кафедри фінансів, банківської справи, страхування та маркетингу

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, Україна

Автоматизація, роботизація та штучний інтелект стали вже невід'ємною частиною нашого життя у всіх сферах, в тому числі і на ринку праці. Штучний інтелект – це системи, які можуть навчатися і приймати рішення на основі даних.

Розвиток штучного інтелекту, роботизації та автоматизації вже призвів до скорочення чисельності працівників низки професій (як-от оператори кол-центрів, консультанти, касири та інших фахівців, переважно працюючих в умовах рутинної або ручної праці). З часом дані тенденції тільки посилюються – під скорочення вже потрапляють навіть професії з інтелектуальною складовою (як-от бухгалтери, податковці, проєктувальники, фінансові аналітики та трейдери). Програми на кшталт Xero, QuickBooks та Intuit TurboTax можуть виконувати завдання, які раніше вимагали участі людини, Aladdin від BlackRock та інші роботи для аналізу ринків збільшили швидкість та точність фінансових рішень, замінив рутинну аналітичну працю.

За даними McKinsey Global Institute, на 2024 рік під загрозою знаходилися робочі місця у таких галузях, як транспорт, роздрібна торгівля, логістика та адміністративна робота. Автоматизація систем доставки, перевезення, складської обробки і логістики, заміна працівників автоматизованими лініями та робототехнікою скоротять тисячі працівників в цій сфері. За прогнозами McKinsey до 2030 року до 800 мільйонів робочих місць (переважно рутинні професії, як-от касири, водії, оператори виробничих ліній) можуть бути замінені на автоматизацію та штучний інтелект у всьому світі [1].

У дослідженні Оксфордського університету відмічається, що близько 47% робочих місць у США можуть бути автоматизовані протягом наступних 20 років. Більше того, цей процес прогресуватиме швидше у сферах, де легко застосовується алгоритмічна та фізична автоматизація [2].

Deloitte вважає, що штучний інтелект прискорює процеси автоматизації у виробництві, логістиці та навіть у сервісних секторах, прогнозуючи, що до 40% робочих місць у низці країн Європи будуть під загрозою через автоматизацію та штучний інтелект в найближчі 10 років [3].

В той же час штучний інтелект та роботизація несуть і позитивні зрушення на ринку праці, зокрема щодо створення нових робочих місць і зростання попиту на фахівців новітніх професій. В першу чергу виникне і зросте потреба у

фахівцях в сфері кібербезпеки, управління штучним інтелектом, робототехніки, Згідно з даними McKinsey, до 200 мільйонів нових робочих місць буде створено у таких сферах, як технології, охорона здоров'я, освіта, аналітика даних та кібербезпека [1].

В будь-якому випадку штучний інтелект вимагатиме людського втручання і не зможе замінити творчі та емоційні аспекти в трудовій сфері. І навіть той самий загальновідомий чат GPT є лише генератором вже існуючого тексту, зображень, знань та ін., він насправді не створює чогось нового, а базується на вже існуючому (див. табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Перспективні професії на ринку праці під впливом штучного інтелекту

Фахівці	Зміст професійної діяльності
Фахівці з машинного навчання	Розгортання, тренування та підтримка моделі машинного навчання
Фахівці зі штучного інтелекту	Розробка та впровадження систем штучного інтелекту. Створення алгоритмів, які можуть навчатися та приймати рішення на основі даних
Фахівці з кібербезпеки	Захист даних та систем від несанкціонованого доступу та атак
Аналітики даних	Аналіз великих даних для прийняття бізнес-рішень
Фахівці з робототехніки	Розроблення та впровадження робототехнічних систем для виконання різних завдань
Фахівці з віртуальної та доповненої реальності	Розробка технологій, які дозволяють створювати віртуальні та доповнені реальності для різних програм
Біотехнологи	Створення нових ліків та методів лікування захворювань, технологій в аграрному секторі
Екологічні інженери	Розробка екологічно чистих технологій, рішень для захисту довкілля
Коучі з цифровізації	Розробка нових методів для цифрового благополуччя та цифрової грамотності
Психолог консультант з цифровізації	Опанування психологічним станом через постійну присутність в інтернет мережі, соцмережах і користування технологіями III

Фахівці для того щоб бути готовим до змін на ринку праці та успішної кар'єри повинні постійно вчитися та розвиватися, слідкувати за технологічними трендами, засвоювати нові навички та компетенції, розвивати інноваційність і швидко адаптуватися до змін вимог ринку праці і роботодавців.

Література:

1. A future that works: automation, employment, and productivity / McKinsey Global Institute. URL: <https://www.mckinsey.com/global-themes/digital-disruption/harnessing-automation-for-a-future-that-works>.

2. Expert Comment: Jobs will be automated, but not because of the latest Generative AI. URL: <https://www.ox.ac.uk/news/2023-09-28-expert-comment-jobs-will-be-automated-not-because-latest-generative-ai>.

3. Штучний інтелект як інструмент для підвищення ефективності та якості професійних послуг. URL: <https://www.deloitte.com/ua/uk/services/consulting/about/artificial-intelligence-for-improving-professional-services.html>.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ШАХНО А. Ю., д-р екон. наук, проф., зав. кафедри економіки, організації та управління підприємствами

КОЗИР А. А., аспірант

Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна

В умовах прискорення глобалізаційних процесів та значних масштабах і темпах інноваційного, інформаційного розвитку економік країн світу в Україні спостерігаються значні інституційні зміни на ринку праці, трансформація соціально-трудових відносин. Із впровадженням та використанням сучасних інформаційних технологій з'явилося розуміння підвищення ролі творчої людини у виробництві, що сприяє зростанню потреби в інтелектуальних, інноваційних та висококваліфікованих працівниках, які мають прагнення до постійного навчання та оновлення знань. Особливістю розвитку сучасного ринку праці є його інформатизація. В функціонуванні економіки знань головним акцентом виступає підвищення значущості освітньої та інтелектуальної компоненти людського капіталу. Творча праця та інтелектуальний капітал стають одними з найважливіших факторів економічного зростання.

Наряду з існуючими проблемами, що впливають на ринок праці у всьому світі, для України доповнився кризою, пов'язаною з війною та введенням воєнного стану [1, с. 6]. В сучасних умовах політичної нестабільності зростають внутрішні демографічні проблеми такі, як старіння населення та його стрімке скорочення, відбуваються міграційні процеси та відток людського капіталу закордон тощо. Ці процеси породжують дефіцит робочої сили та зростання навантаження на систему соціального страхування.

Забезпечення формування конкурентоспроможного людського капіталу є визначальною умовою розвитку економіки та забезпечення стійкого зростання в умовах глобалізації та швидких технологічних змін. Гнучкість робочої сили є здатністю працівників адаптуватися до нових, швидко змінюваних умов праці. Гнучкість є результатом постійного самовдосконалення та розвитку, навчання протягом життя та набуття нових навичок в процесі професійного зростання.

Прискорення глобалізаційних процесів надає все більше усвідомлення того факту, що конкурентні переваги визначаються людським і інтелектуальним капіталом. Конкурентоспроможність людського капіталу значною мірою